

Deníky psané vojáky jsou cennou výpovědí o válečných strastech, vřavách a osudech

BRONISLAV JAROŠ

Náchod, Hradec Králové – Dnes je tomu sto let od vypuknutí jednoho z nejkrvavějších světových konfliktů v dějinách lidstva. První světová válka, ostatně jako každý válečný konflikt, přinesla celou řadu příběhů, které stojí za připomenutí. Mnoho obtížných a život ohrožujících situací zažili i vojáci, kteří pocházeli z oblasti východních Čech. Příběhy těchto bojovníků, o kterých se dnes nejvíce dovidáme z jejich deníků, se nejčastěji psaly v C. k. řadovém pěším pluku č. 18. Hradec Králové, Náchod a Rychnov nad Kněžnou byly jeho doplňovací okresy.

Málokdo ví o historii pluku více než historik Lukáš Dulíček, jenž na toto téma napsal svoji diplomovou práci, a jehož koníčkem je vojenská historie. Jako člen občanského sdružení nesoucího název zmíněného pluku se ostatně také účastnil rekonstrukcí bitev v dobových uniformách. „Většinu těch deníků, které máme k dispozici, psali pozdější legionáři,“ vysvětluje Lukáš Dulíček. Pohnutky a smýšlení vojáků, kteří opustili svůj pluk a dostali se k legiím bojujícím proti rakouské armádě, byly však různé. Jen zřídka šli vojáci do boje s ta-

kovou myšlenkou od samého počátku. Legie většinou tvořili zajatci, kteří k ideji smysluplného boje za Československo byli spíše přivedeni propagandou.

Když přebíhal, Rusové páli

Ovšem našly se i výjimky. Jednou z nich byl náchodský rodák Václav Ladislav Holý. Ještě v květnu 1915 se účastnil úspěšné rakouské ofenzivy na ruské území. „Dostali jsme povel k útoku. Nikdo nechtěl jít vidouce jistou zkázu a zezadu na nás tlačili a hrozili revoly. Tak jsem to načal s Rokošem z Náchoda sám,“ cituje Lukáš Dulíček z deníku tohoto vojáka.

Téhož měsíce však Holý vedl hlídku na výzvědy, přikázal jí zůstat na místě, a dál vyrazil jen s dalšími dvěma vojáky, se kterými chtěl přeběhnout k Rusům. Plán se ale nezdařil podle představ. „Rusové viděli rakouské vojáky a nevěděli, s jakým úmyslem přicházejí, takže zahájili palbu. Holý jako jediný přežil, ovšem s vážným zraněním,“ doplňuje historik.

Zmíněný voják z Náchodska pak dva roky „hněl“ v ruském zajetí, do legií se však hlásil hned, jak to bylo možné. Z jeho deníku vyplývá, že vědomě přebíhal s cílem dostat

HISTORIK Lukáš Dulíček se zabývá deníky vojáků z 1. světové války. Foto: archiv L. Dulíčka

se do československého vojska. O vlastenectví Holého svědčí i jeho další osud, neboť byl v době hejdrichiády popraven jako odbojář. „Zdá se tedy, že jeho poznámky jsou upřímné, když v nich tvrdil, že šel od začátku za Československo. Jeho další činy to dokazují,“ myslí si Dulíček.

Chuť bojovat vyprchávala

S jinými názory šel v řadách 18. pěšího pluku, který vznikl už v roce 1682 jako jedna z nejstarších jednotek pravidelné armády habsburské monarchie, bojovat Bohuš Růžička. Na začátku z jeho deníku číší

prorakouské nadšení. Ve svém textu s dávkou dojetí vzpomíná, jak všichni vojáci přísahali císaři věrnost, ovšem postupně z něho chuť bojovat za monarchii vyprchávala.

„V těch prvních bitvách byly padesátiprocentní ztráty, Růžička také dostal ránu a dostal se zpět do zázemí. Naposledy v deníku vzpomíná na dobu léčení, pochvaloval si jídlo. Poté přestal psát. Z dalších zdrojů vím, že se vrátil zpět do bojů, znovu byl zraněn, padl do ruského zajetí, ale do legií nevstoupil,“ shrnuje osud dalšího z „osmnáctníků“ odborník na historii pluku.

Cenný deník z Jaroměře

Velmi cenným materiálem je také deník Josefa Jiráčka z Jaroměře. Jeho popis je totiž neutrální, nestaví se ani pro monarchii, ani proti ní. Svoji účast ve válce bral jako prostou povinnost. „Popisuje, že se tedy musí rozloučit s blízkými a jít do bojů. Je to politicky nejneutrálnější deník, který se mi dostal do ruky,“ říká Dulíček. Jirásek, který padl brzy do zajetí, svůj deník psal až do svého úmrtí v roce 1917. Popisuje v něm útrapy života v zajateckých táborech, nucené práce, umírání hladu či ší-

C. k. řadový pěší pluk č. 18

- Vznikl patentem císaře Leopolda I. ze dne 16. dubna 1682.
- Od roku 1830 bylo doplňovacími oblastmi pluku Královéhradecko.
- Od svého založení do začátku 1. svět. války pluk prodělal celkem 282 bitev a šarvátek, v nichž padlo na 2500 „osmnáctníků“ a 6400 jich bylo zraněno
- V první světové válce jednotky pluku bojovaly především na východní a italské frontě
- Po vzniku Československa byl 18. pěší pluk sloučen s plukem ruských legií pod označením pěší pluk č. 4 „Prokopa Holého“

věhradeckého historika se ale jejich smýšlení spíše postupně vyvíjelo. Deníky si vojáci mnohdy psali i přes zákaz. Mohly totiž obsahovat informace, které by posloužily nepříteli v případě vojákovy zabití, takže se není čemu podivovat, že se deníky netěšily přízni armádního velení. Vojáci si tedy poznámky dělali do malých notýsků a různě je schovávali.

„Málokdo se však o své zápisky postaral tak, aby se dostaly do archivu. Mnoho z nich se pravděpodobně ještě nepodařilo objevit, valí se někde na půdách mezi harampádim po předcích,“ má za to Lukáš Dulíček.

Nejen deníky jsou však zdrojem příběhů a informací o „osmnáctnících“. Jedním z nich byl totiž i slavný spisovatel Karel Poláček, jenž pocházel z Rychnova nad Kněžnou. O svých válečných zkušenostech napsal celou tetralogii, v níž velmi reálně zachycuje svět kolem sebe a přidává i svoji pověstnou kritiku maloměstského života. Knihy nesou názvy Okresní město, Hrdinové táhnou do boje, Podzemní město a Vyprodáno. Zamýšlenou pátou knihu však již Poláček nedokončil, neboť před jejím sepsáním zemřel v nacistickém koncentračním táboře.

ření infekčních chorob, například tyfu, na který pravděpodobně zemřel i on sám.

„Tento deník je také dozajista autentický, neboť autor zemřel před koncem války. Mnoho jiných zápisků si po válce vojáci upravovali a přepisovali,“ vysvětluje nadšenec do vojenské historie.

Vojáci měli zákaz deníky psát

Až podezřele mnoho autorů deníků potom hovoří o své oddanosti Československu od samého začátku. Podle králo-

Showbiznys se postaral...

ZPĚVAČKA MICHAELA NOSKOVÁ dováděla spolu s kamarádkou při zpívání na pódiu s finalisty Muže roku ve spodním prádle. Foto: Deník

dokončení ze str. 1
„Zase mě mrzí, že tam mezi nimi nebudu, ale budu mít tu čest je hostit. Je skvělé, že Náchod je díky tomu na jeden večer středem pozornosti republiky,“ uvedl Birke.

Po něm na pódiu uvítali Novoměstské – místostarostku Bronislavu Malijovskou a starostu Petra Hable. „Letos jsme středem republiky už podruhé. U nás byl festival filmové komedie Novoměstský hrnc smíchu. Teď se nám podařilo, že tady máte přípravu na finále Muže roku, což jsme rádi, že takto je zviditelněné Nové Město,“ řekla Malijovská. Finalisty označila za kocourky, neboť tak to prý napsala její asistentka na tašky s dárky pro ně.

Starosta Petr Hable si trochu posteskl, že se těžko vystupuje po takovém řečníkovi, jakým je Jan Birke a před takovou osobností, jakou je Jan Přeučil. Návštěvníky však důstojně přivítal a řekl, že je dobře, že se Rajska zahrada otevřela veřejnosti a pořádá i takové akce. Všem popřál, aby se jim dařilo.

Moderátorky na pódiu uvítaly také poslankyni Soňu Markovou či Radka Jakubského, jednatele společnosti Prama Reha a člena představenstva Krajské hospodářské komory za okres Náchod. Ra-

dek Jakubský moderátorkám sdělil, že na rozdíl od starosty Birke, který na pódiu přijít nechtěl, on prý chtěl, když věděl, že tam budou ony dvě. Tereza Zimová mu na to odvětila: „Lišáku“. A Decastelo dodala: „Plyšáku.“

Novotný nabourává pragocentrismus

Radek Jakubský následně zcela vážně uvedl: „Chtěl bych poděkovat Davidu Novotnému, že boří pragocentrismus a vytáhne vždy tolik hvězd sem do našeho kraje. Tím, že sem natáhne tolik lidí, tak podporuje podnikatelské prostředí...“

Tereza Zimová si však postěžovala, že město je v noci ustrnulé: „Já jsem byla v trafice, a pak jsem byla pro hodně vína. Bylo to v zelenině, bylo to fajn. Jen jsem chtěla říct, že máme jediný problém – ve čtyři ráno se tady nikde nedá koupit alkohol. Mělo by se s tím něco udělat.“

Michal Dýntera z vedení hotelu během večera návštěvníkům sdělil, že objekt, otevřený vloni, soutěží o titul Stavba roku. Organizátor soutěže David Novotný pak poděkoval za možnost uspořádat soustředění právě zde a uvedl, že je rád, že se přišla podívat také veřejnost.

Na pódiu během páteční přehlídky zpívala například mladá Markéta Konvičková a další zpěváci a zpěvačky. Tereza Michaela Nosková s její kamarádkou zde vysekly duet Tell Him, pak dováděly při písni, ve které zpívaly „jsem tvá čuoriedka“ a koketovaly při tom se všemi finalisty, nastoupenými ve spodním prádle na jevišti.

Zaspívala také charismatická Marcela Březinová, kterou moderátorky vítaly slovy: „Skvěle varí, paří, je to skvělá máma.“ Za takto skvělý úvod jim zpěvačka poděkovala, na konci svého vystoupení popřála všem krásné léto.

Jan Přeučil má ráj s Evou Hruškovou

Vystoupil také Jan Přeučil s manželkou Evou Hruškovou. Ta řekla: „Já to tady mám ráda, protože jsem se narodila deset kilometrů odsud v České Skalici. Nebudu říkat, kdy to bylo. Docela dávno. Mám tam ještě pořád maminku.“

Jan Přeučil uvedl, že v Novém Městě je už poněkolidkáte. Prvně to bylo, když s divadlem hráli v kině pro děti Šípkovou Růženkou. Pak se účastnil Hrnce smíchu. „Na velice zajímavé akci jsme byli před Vánoci, tady před kinem byla soutěž o nejlepší vánoční bramborový salát. Bylo to fantastické,“ dodal Přeučil.

Herecké dvojici položily moderátorky otázku, co je pro ně ráj. Eva Hrušková řekla: „Kousek ráje mám teď s Jeničkem doma. Neměla bych to říkat tady před ním, ale on si to určitě myslí, i když se tak nechovám, mám tisíce připomínek a komentářů, výchovných frází a tak dále.“ „Já to vím a já mám ráj zase s Evičkou,“ řekl Přeučil s tím, že si myslí, že soutěž Muž roku by měla být inspirativním momentem pro všechny mladé muže, aby se chovali ke svým dámám slušně, krásně, džentlmensky.

„...a uměli přinést květinu a říci: tobě to dneska sluší,“ zdůraznil Jan Přeučil.

Dočtete se v zítřejším Náchodském deníku
Mladí nadějní plachtaři mají za sebou úspěšné mistrovství republiky na letišti ve Velkém Poříčí. Jak se jim zde letalo? Více se dočtete v zítřejším vydání Náchodského deníku.

Dočtete se v zítřejším Náchodském deníku

Mladí nadějní plachtaři mají za sebou úspěšné mistrovství republiky na letišti ve Velkém Poříčí. Jak se jim zde letalo? Více se dočtete v zítřejším vydání Náchodského deníku.

INZERCE

V akci
od 29. 7. do 4. 8. 2014
najdete na prodejních
MO sítě Hruška
ve zvýhodněných
cenách:

SUPER CENA

22⁹⁰

Rama máslová
250g

NOVINKA

13⁶⁰

Uherské pářečky
Steinex 100g

SUPER CENA

10⁹⁰

Kuřecí prsní šunka
standard Kostelec
100g

SUPER CENA

79⁰⁰

Nescafé bez
kofeinu 100g